

МОНГОЛ УЛСЫН
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙДЫН
ТУШААЛ

Захиргааны хэм хэмжээний
актын улсын нэгдсэн бүртгэлд
2025 оны 05 сарын 21-ны
өдрийн 7259 дугаарт бүртгэв.

2025 оны 05 сарын 01 өдөр

Дугаар А/173

Улаанбаатар хот

Эрүүл мэндийн байгууллагын
аюултай хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх,
дахин боловсруулах, устгах заавар шинэчлэн батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Хог хаягдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3.2 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах зааврыг нэгдүгээр, Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх зааврыг хоёрдугаар, Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг дахин боловсруулах, устгах зааврыг гуравдугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

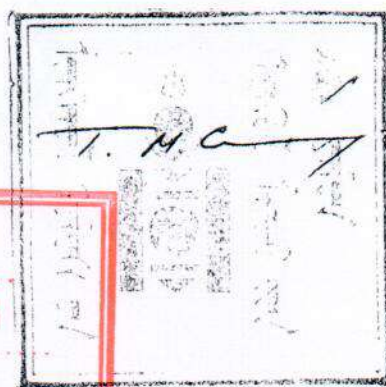
2. Тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, нэгдсэн удирдлагаар хангаж ажиллахыг Нийгмийн эрүүл мэндийн бодлогын газар (Л.Баттөр)-т, мэргэжил арга зүйгээр ханган ажиллахыг Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв (Э.Анхбаяр), Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төв (С.Өнөрсайхан)-д тус тус даалгасугай.

3. Уг тушаалыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулж ажиллахыг аймаг, нийслэлийн Эрүүл мэндийн газар, өмчийн бүх хэлбэрийн эрүүл мэндийн байгууллагын дарга, захирал нарт даалгасугай.

4. Энэхүү тушаалыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай зардлыг жил бүрийн төсөвтөө тусгахыг өмчийн бүх хэлбэрийн эрүүл мэндийн байгууллагын дарга, захирал нарт үүрэг болгосугай.

5. Энэ тушаал батлагдсантай холбогдуулан Эрүүл мэндийн сайдын 2024 оны А/230 дугаар тушаалыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

САЙД

Т.МӨНХСАЙХАН

141251016

Эрүүл мэндийн сайдын 2025 оны 05 сарын 01-ны өдрийн 4173 дугаар тушаалын нэгдүгээр хавсралт

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДЛЫГ АНГИЛАХ, ЦУГЛУУЛАХ ЗААВАР

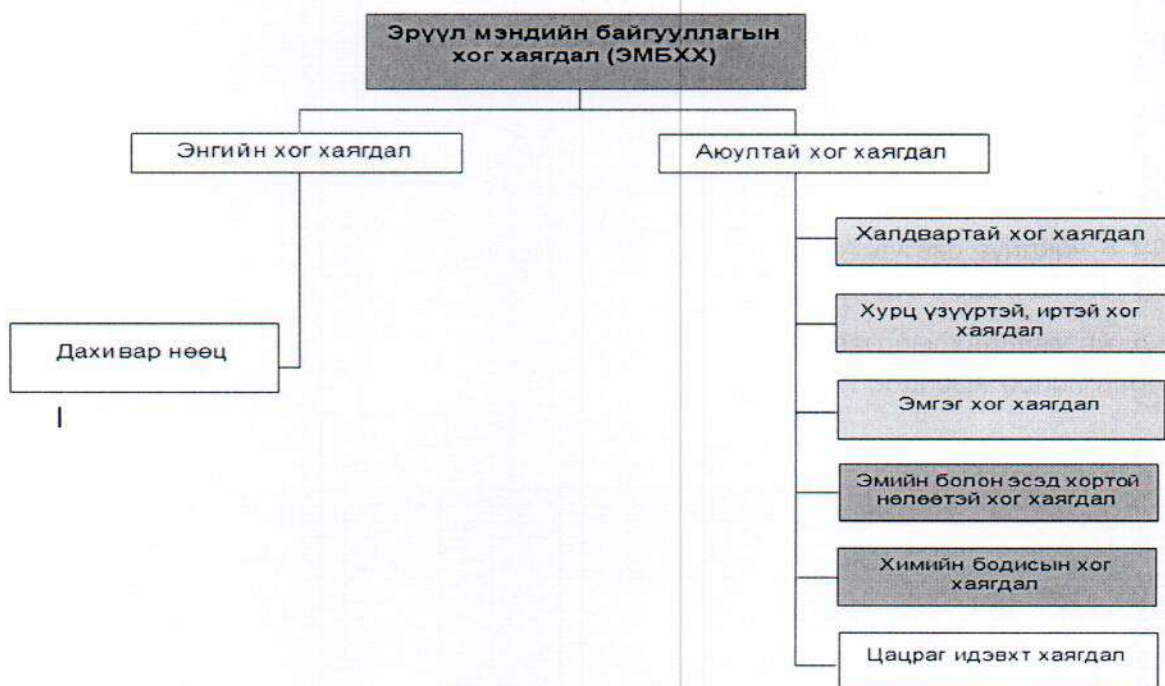
Нэг. Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлын ангилал

Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй нийт хог хаягдлыг энгийн болон аюултай гэж 2 ангилна.

“Аюултай хог хаягдал” гэж Хог хаягдлын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.2-т заасныг, “Энгийн хог хаягдал” гэж мөн хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.3-т заасныг ойлгоно.

Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж байгаа аюултай хог хаягдлыг халдвартай, хурц үзүүр иртэй, эмгэг, эмийн болон эсэд хортой нөлөөтэй, химийн бодисын болон цацраг идэвхт хог хаягдал гэж 6 ангилна.

Бүдүүвч 1: Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын ангилал

1.1. Энгийн хог хаягдал

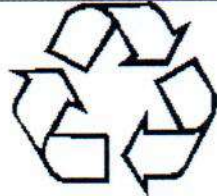
Энгийн хог хаягдалд эрүүл мэндийн байгууллагын албан тасалгаа, үйлчилгээний өрөө, бие засах газар, гал тогоо, агуулах, хонгил, орчны эдэлбэр газраас гарч буй сав, баглаа боодол, гар угаасны дараа хэрэглэсэн нэг удаагийн алчуур, эм, урвалжийн гадна талын сав баглаа боодол, нэг удаагийн зүүний хуванцар таглаа (бохирлогдоогүй), хоол хүнсний үлдэгдэл зэрэг аюултай хог хаягдалд хамаарахгүй хаягдлууд орно.

Эрүүл мэндийн байгууллагын энгийн хог хаягдлаас шил, цаас, цаасан хайрцаг, хөнгөн цагаан, хаягдал төмөр, хуванцар, антибиотик, физиологийн уусмал зэрэг хоргүй эмийн флакон болон тарилгын шингэний хуванцар сав, уут зэрэг хог хаягдлыг тусад нь цуглуулж дахивар нөөцөд хамруулан дахин боловсруулж ашиглана. (Хүснэгт 1 А, Б).

Хүснэгт 1А. Энгийн хог хаягдал

Өнгө	ХАР
Таних тэмдэг	Тэмдэглэгээ, таних тэмдэг шаардлагагүй.
Цуглуулах	Хар өнгийн нийлэг уутанд хийнэ.
Хаяглалт	Шаардлагагүй
Устгал:	Тухайн орон нутгийн хог хаягдал хариуцсан тохижилт үйлчилгээний байгууллагад хүлээлгэн өгнө.

Хүснэгт 1Б. Дахивар нөөц

Өнгө	ӨНГӨГҮЙ	
Таних тэмдэг	Цувраа 3 сум бүхий дахин боловсруулалтын олон улсын таних тэмдгийг хогийн сав, уутны гадна талд байрлуулна.	
Цуглуулах	Өнгөгүй нийлэг уут болон таних тэмдэг бүхий бусад төрлийн саванд хийнэ.	
Хаяглалт	Лааз-шил, хуванцар, цаас гэх мэт	
Устгал:	Хог хаягдал дахин боловсруулах байгууллагад хүлээлгэн өгнө.	

1.2. Аюултай хог хаягдал

1.2.1. Халдвартай хог хаягдал

Халдвартай хог хаягдалд өвчин үүсгэгч бактери, вирус, шимэгч, мөөгөнцөр зэрэг эмгэгтөрөгч агуулсан хог хаягдлууд хамаарна. Тухайлбал:

- Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх явцад биологийн шингэнээр (биеийн өтгөн, шингэн ялгадас, цэр, шүлс, цус) бохирлогдсон эд зүйлс;

- Цус, цусан бүтээгдэхүүн;

- Тусгаарлах хэсгийн халдвартай өвчтөн, олон эмэнд тэсвэртэй бичил биетний халдвартай үйлчлүүлэгчээс гарах хог хаягдал (ариун цэврийн болон хоол хүнсний үлдэгдэл гэх мэт);

- Вакцин, био бэлдмэл;

- Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхэд хэрэглэсэн хамгаалах хувцас, нэг удаагийн хэрэгсэл;

- Лабораторид үүсэх хүн, амьтанд халдвар дамжуулах эрсдэл бүхий эмгэг төрөгчөөр бохирлогдсон өсгөвөр, тэжээлт орчин болон тэдгээртэй харьцаж ажиллахад ашиглагдаж буй багаж, хувцас хэрэгсэл;

- Судалгаа, шинжилгээ туршилтад ашигласан халдварын сэжигтэй, халдвартай мал, амьтны сэг зэм гэх мэт хог хаягдал хамаарна.

Хүснэгт 2. Халдвартай хог хаягдал

Өнгө	Шар	
Таних тэмдэг	“Био аюултай” таних тэмдэг бүхий гурвалжин таних тэмдгийг хогийн сав, уутны гадна талд байрлуулна.	
Цуглуулах	- Шингэн нэвчдэггүй, бат бөх, халуунд тэсвэртэй шар өнгийн уутанд цуглуулна. - Хогийн савны $\frac{3}{4}$ хэмжээнээс хэтрүүлэлгүй хийнэ. - Мэс заслын өрөөний хог хаягдлыг ажилбар бүрийн дараа өрөөнөөс гаргаж түр хадгалах байр руу зөөвөрлөнө.	
Хаяглалт	Хог хаягдлын уутны гадна талд хаягжилт хийнэ. Үүнд: - Тасаг, нэгжийн нэр - Огноо	

1.2.2. Хурц үзүүртэй, иртэй хог хаягдал

Халдвартай эсэхээс үл хамааран хатгах, зүсэх гэмтэл учруулах эрсдэлтэй бүх төрлийн зүү, тариур, өндөг цоологч, наалдцын шил, мэс заслын хутга, ир, хагарсан ампул, түүнтэй адилтгах шилэн эд зүйл, пипетка, хуруу шил, лабораторийн гогцоо гэх мэт хурц үзүүр иртэй бүх төрлийн хог хаягдал хамаарна.

Хүснэгт 3. Хурц үзүүртэй, иртэй хог хаягдал

Өнгө	Шар	
Таних тэмдэг	Аюулгүй хайрцгийн гадна талд $\frac{3}{4}$ түвшинд “ЭНЭ ТҮВШНЭЭС ХЭТРҮҮЛЭН ДҮҮРГЭХИЙГ ХОРИГЛОНО” гэсэн анхааруулга бүхий хэвтээ шугам хэвлэгдсэн байх шаардлагатай.	
Цуглуулах	- Шингэн нэвчдэггүй, цоорч гэмтдэггүй, таглаатай, зузаан цаасан болон хуванцар зориулалтын “Аюулгүй хайрцаг”-т цуглуулна. - Аюулгүй хайрцгийг суллаж, давтан хэрэглэхийг хориглоно. - Аюулгүй хайрцгийг ашиглах явцад хог хаягдлыг хийхээс бусад тохиолдолд тагийг хаалттай байлгана. - Тариурын зүүний тагийг эргүүлэн таглахгүй аюулгүй хайрцагт хийнэ. - Зүү мултлагчгүй аюулгүй хайрцагт (цаасан аюулгүй хайрцаг) тариураас зүүг салгалгүйгээр хийнэ. - Зүү мултлагчтай хуванцар аюулгүй хайрцаг, зүү тайрагч, шатаагч хэрэглэсэн тохиолдолд тариурын ар талын хуванцар хэсгийг шар өнгийн халдвартай хог хаягдлын уутанд хийнэ. - Аюулгүй хайрцгийг $\frac{3}{4}$ хэсгийг дүүрмэгц битүүмжилж, түр хадгалах цэг, байр руу зөөвөрлөнө. - Нээж ашиглаж эхэлснээс хойш 1 сар болсон бол аюулгүй хайрцаг дүүрсэн эсэхээс үл хамааран түр хадгалах байр руу өгнө.	

	- Аюулгүй хайрцгийг түр хадгалах байр луу зөөвөрлөх хүртэл тасаг нэгж дотор түр хадгалах шаардлагатай бол “Био аюултай” таних тэмдэг бүхий таглаатай саванд хийж, цоожтой өрөө, эсвэл хүний хөл хөдөлгөөнөөс зайдуу газар, тусгай цэгт хадгална. - Аюулгүй хайрцгийг ил задгай орхиж болохгүй. - Аюулгүй хайрцгийг түр хадгалах байр хүртэл тагтай, бариултай “Био аюултай” таних тэмдэг бүхий саванд хийж зөөвөрлөнө. - Энэ төрлийн хог хаягдлыг шахаж, нягтруулж болохгүй.
Хаяглалт	- Тасаг, нэгжийн нэр - Ашиглаж эхэлсэн огноо

1.2.3. Эмгэг хог хаягдал

Мэс ажилбар, задлан шинжилгээний явцад гарсан биеийн хэсэг, тайрсан эд эрхтэн, хавдрын ургацаг, эхэс, зулбадас, хүн, амьтны цогцос, эдийн шинжилгээний лааны тосон цутгамал, судалгаа шинжилгээнд ашигласан мал, амьтны сэг зэм зэрэг нь эмгэг хог хаягдалд хамаарна.

Хүснэгт 4. Эмгэг хог хаягдал

Өнгө	Шар	
Таних тэмдэг	“ЭМГЭГ ХОГ ХАЯГДАЛ - БОЛГООМЖТОЙ ХАРЬЦАНА УУ” гэсэн анхааруулга савны гадна талд байршуулна. Шингэн нэвчдэггүй, бат бөх, халуунд тэсвэртэй шар өнгийн уут бүхий таглаатай саванд цуглуулна.	
Савлах, цуглуулах	- Уутыг 3/4-аас дээш дүүргэхгүй. - Уутыг суллан дахин ашиглаж болохгүй.	
Хаяглалт	- Тасаг, нэгжийн нэр, - Огноо	
Хадгалах	- Хөргүүрт бусад төрлийн хог хаягдлаас тусад нь хадгална. - Хөргүүртэй бол 72 цаг, хөргүүргүй бол 24 цагаас илүү хугацаанд хадгалж болохгүй. - Шахаж, нягтруулж болохгүй.	

1.2.4. Эмийн болон эсэд хортой хог хаягдал

Хугацаа дууссан, хэрэглэхийг хориглосон, хагарч гэмтсэн, бохирдсон эм, мансууруулах болон сэтгэцэд нөлөөт эм, бодис агуулсан сав, тун шил, хайрцаг зэрэг нь эмийн хог хаягдалд, хавдрын эмчилгээний үед хэрэглэгддэг эсэд хортой нөлөө үзүүлдэг эм, эмийн үлдэгдэл, тэдгээрийг агуулж байсан сав, тун шил, хайрцаг, хэрэглэсэн зүү, тариур зэрэг нь эсэд хортой эмийн хог хаягдалд хамаарна.

Хүснэгт 5. Эмийн болон эсэд хортой хог хаягдал

Өнгө	ХҮРЭН	
	Эмийн хог хаягдал	Эсэд хортой хог хаягдал
Эрсдэл	Хортой	Эсэд хортой

Савлах Цуглуулах	■ Шингэн нэвчдэггүй, бат бөх, хүрэн өнгийн уутанд цуглуулна. ■ Хог хаягдлыг маягтын дагуу бүртгэж устгана.	■ Шингэн нэвчдэггүй, бат бөх, хүрэн өнгийн уутанд цуглуулна. ■ Зүү хурц үзүүртэй, иртэй хог хаягдлыг ус нэвчдэггүй, цоорч гэмтдэггүй, таглаатай, хуванцар аюулгүйн хайрцагт цуглуулж, битүүмжилсний дараа шингэн нэвчдэггүй, бат бөх хүрэн өнгийн уутанд хийнэ. ■ Хог хаягдлыг маягтын дагуу бүртгэж устгана.
Таних тэмдэг	Хог хаягдлын шинж чанар, төрлөөс хамааран тохирох таних тэмдэгтэй байна.	
Хаяглалт	• Тасаг, нэгжийн нэр • Хог хаягдал үүссэн огноо	
Хадгалах	• Бусад төрлийн хог хаягдалтай хольж болохгүй • Энэ төрлийн хог хаягдлыг цуглуулах, савлах, устгах асуудлыг эмнэлгийн эм зүйн алба, баг хариуцна.	

1.2.5. Химийн бодисын хог хаягдал

Химийн бодисын хог хаягдалд эрүүл мэндийн байгууллагын оношилгоо эмчилгээ, шинжилгээ, судалгаа, цэвэрлэгээ, үйлчилгээ, ариутгах, халдваргүйжүүлэх үйл ажиллагааны явцад үүссэн хатуу, шингэн, хийн байдалтай химийн бодисууд, хүнд металл агуулсан хэрэгслүүд хамаарна. Үүнд:

- Лабораторийн хаягдал (урвалж оношлуур, химийн бодисын хаягдал г.м.)
- Уусгагч,
- Рентген зургийн хальс бэхжүүлэх, боловсруулах уусмал,
- Формальдегид, этилен оксид,
- Хугацаа дууссан химийн бодисууд,
- Шингэн хий агуулж байсан сав, бортого
- Хэрэглээнээс гарсан халууны шил, даралтын аппарат
- Эмнэлгийн зарим төрлийн багаж хэрэгсэл,
- Өдрийн гэрэл, зай зэрэг болно (Хүснэгт 6).

Хүснэгт 6. Химийн бодисын хог хаягдал

Өнгө	ХҮРЭН
Эрсдэл	Химийн бодисын төрөл, шинж чанараас хамаарна
Савлах цуглуулах	• Өөр өөр төрлийн химийн бодисын хог хаягдлыг хольж болохгүй. • Химийн бодисын үлдэгдлийг цуглуулах савны 50 хувиас илүү дүүргэж болохгүй. • Шингэн хог хаягдлыг битүүмжлэл бүхий тагтай, түгжээтэй саванд цуглуулах.
Таних тэмдэг	Хог хаягдлын шинж чанар, төрлөөс хамааруулан хортой, зэврэмтгий, исэл, шатамхай, холимог аюултай, хүрээлэн буй орчныг бохирдуулах материал, эсэд хортой г.м. тохирох таних тэмдэгтэй байна.

Хаяглалт	• Тасаг, нэгжийн нэр • Хог хаягдал үүссэн огноо • Хог хаягдлын хэмжээ • Химийн бодисын нэр, төрлийг бичих
Хадгалах, тээвэрлэх	• Химийн бодисын төрөл, шинж чанараас хамааран хадгалах нөхцөл өөр өөр байна. • Химийн бодисын хог хаягдал асгарч болзошгүй тул савыг шингэн цуглуулах тавиур дээр тавина. • Хоорондоо урвалд орж болзошгүй химийн бодисын хог хаягдлыг тусад нь хадгална. • Зөөх, тээвэрлэх нөхцөлийг хангасан түгжээтэй, бат бөх багтаамжтай саванд хийнэ.

1.3. Цацраг идэвхт хаягдал

Цацраг идэвхт хаягдалд эмчилгээ, оношилгоо, шинжилгээ, судалгааны явцад гарсан цаашид дахин хэрэглэгдэхгүй, цацраг идэвхийн хэмжээ нь хаягдлын стандартад заасан зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс хэтэрсэн ионжуулагч цацраг бүхий цацраг идэвхт изотоп агуулсан, ямарч төлөв байдалд байж болох хаягдал хамаарна.

Хүснэгт 7. Цацраг идэвхт хаягдал

Эрсдэл	Цацраг идэвхт хаягдлыг физик, хими, цацраг, биологийн шинж чанараас нь хамааруулж ангилж, ялгах бөгөөд цацрагийн болон цацрагийн бус эрсдэлийг тооцоолно.	
Савлах цуглуулах	Цөмийн төхөөрөмж, цацрагтай холбогдолтой үйл ажиллагаанаас үүсэх хаягдлын аюулгүй ажиллагааны дүрэм"-д зааснаар цацраг идэвхт хаягдлыг физик, хими, цацраг, биологийн шинж чанараас нь хамааруулж ангилж, ялгах бөгөөд цацрагийн болон цацрагийн бус эрсдэлийг тооцоолж аюулгүй ажиллагааг хангана.	
Таних тэмдэг		Олон улсын цацрагийн таних тэмдэгтэй байна. - 1, 2, 3 дугаар ангиллын үүсгүүр - 4, 5 дугаар ангиллын үүсгүүр Ямар ч тохиолдолд тэмдгийг аюулгүй зайнаас таньж болохоор зургийн харьцааг хадгалсан байх бөгөөд хэмжээ нь түүнийг зүүх буюу наах төхөөрөмж, материалын овор хэмжээтэй зохицуулан хийж, аль болох тод харагдахуйц байрлалд байрлуулж ашиглана. /MNS ISO 361:2001 стандарт/
Хаяглалт	Цацраг идэвхт хаягдлыг "Цөмийн төхөөрөмж, цацрагтай холбогдолтой үйл ажиллагаанаас үүсэх хаягдлын аюулгүй ажиллагааны дүрэм"-д заасны дагуу хаяглана. Хаягдлын контейнерт дараах мэдээллийг тэмдэглэнэ: • цацраг идэвхт цөм; • хувийн дугаар; • цацраг идэвх, огноо.	

Хадгалалт	Цацраг идэвхт хаягдалтай холбоотой үйл ажиллагаанд “Цөмийн энергийн тухай” хууль, “Цөмийн төхөөрөмж, цацрагтай холбогдолтой үйл ажиллагаанаас үүсэх хаягдлын аюулгүй ажиллагааны дүрэм”, “Цацраг идэвхт материалыг аюулгүй тээвэрлэх дүрэм” болон холбогдох норм, дүрэм, журам, стандартыг мөрдөж ажиллана. Цацраг идэвхт шингэн хаягдал тухайлбал эмчилгээний өндөр тунгаар цацраг идэвхт изотопыг хэрэглэсэн өвчтөнүүдээс гарч буй өтгөн, шээс зэрэг биологийн шингэнийг төвлөрсөн бохир усны шугамд хаяхын өмнө хамгаалалттай саванд хяналтаас чөлөөлөх түвшин хүртэл хадгална.

---o0o---

Эрүүл мэндийн сайдын 2025 оны
05 сарын 01 өдрийн 443 дугаар
тушаалын хоёрдугаар хавсралт

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДЛЫГ ТЭЭВЭРЛЭХ ЗААВАР

Нэг. Ерөнхий зүйл

1.1. Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг нийтийн эзэмшлийн зам талбайгаар, тээврийн хэрэгсэл ашиглан тээвэрлэхэд энэхүү зааврыг мөрдөнө.

1.2. Эрүүл мэндийн байгууллагын ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэх болон аюултай хог хаягдлыг шуудан, агаар, усан замаар тээвэрлэхэд энэхүү заавар хамаарахгүй бөгөөд тэдгээр нь олон улс болон дотоодод мөрдөгдөж буй дүрэм, зааврын хүрээнд зохицуулагдана.

1.3. Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг хөдөлгөөний ачаалал бага цагт, тогтоосон маршрутын дагуу тээвэрлэнэ.

Хоёр. Хог хаягдлыг баглах, хаяглах

2.1. Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх нөхцөл, замын чичиргээ, температурын өөрчлөлт, чийгшил, даралт зэргээс хамаарч доторх зүйл асгарч гоожихгүй байхаар тээвэрлэхийн өмнө сайтар баглана.

2.2. Тээвэрлэлтэд бэлтгэсэн аюултай ачаа нь зориулалтын сав, баглаа боодолтой, стандартын шаардлага хангасан хаяг, шошготой байна.

2.3. Багласан хог хаягдлыг зориулалтын бат бэх, амархан цоорохооргүй, нүх сүвгүй, шингэн нэвчихгүй, таглаатай хуванцар саванд хийж гадна талд нь Хүснэгт 1-д үзүүлсний дагуу НҮБ-аас баталж гаргасан тусгай тэмдэглэгээг байрлуулна.

Хүснэгт 1. Аюултай хог хаягдлын баглаа боодлын тэмдэглэгээ

	4H2/Y94/S/08/MGL/001 Жин: 94 кг

Энэхүү тэмдэглэгээ нь дараах агуулгатай:

UN	НҮБ-ын баглаа боодлын тэмдэглэгээ		
4H2	Баглаа боодлын төрлийг тодорхойлно:		
	Эхний тоо (4)	Хоёр дахь үсэг (H)	Гурав дахь тоо (2)
	1 – Торх	A – Ган	1 – Салдаг таг
	2-Төмөр торх	B – Хөнгөн цаг ан	2– Салдаггүй, бэхэлгээтэй таг
	3 – Лааз	G – Цаасан хайрцаг	
	4 – Хайрцаг	H – Хуванцар	
	5 – Цүнх	...	
	4H2 = Салдаггүй, бэхэлгээтэй тагтай хуванцар хайрцаг		
Y94	Y = II болон III бүлэгт хамаарах халдвартай зүйлс 94 = Хатуу биет: Баглаа боодол дахь зүйлсийн жин нь 94 кг		

S	Зөвхөн хатуу биетэд хэрэглэнэ: S = Хатуу биет.
08	Хог хаягдлыг багласан тухайн оны сүүлийн 2 орныг илэрхийлнэ: 08=2008
MGL	MGL = Монгол улс
001	Хог хаягдлыг тээвэрлэж буй байгууллагын код

2.4. Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх савны гадна талд 100 мм x 100 мм-ээс багагүй ромбо хэлбэрийн дүрстэй, ижил өнгийн давхар хүрээтэй (дотор талын хүрээний өргөн 5 мм байна) "Био аюултай" таних тэмдгийг тавьж, доод өнцөгт нь НҮБ-ын эмнэлгийн хог хаягдлыг илэрхийлсэн 25 мм-ийн өндөртэй 6 гэсэн тоог бичнэ. Тус таних тэмдгийн дотор талд "Халдвартай эд зүйл" гэсэн тэмдэглэгээ байрлуулж болно (Зураг 1).

эсвэл

Зураг 1. Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх савны гадна талын таних тэмдэг

2.5. Хог хаягдлын савны таних тэмдэг нь уншигдахуйц ил тод, ойлгомжтой, цаг агаарын аливаа үзэгдлийн нөлөөгөөр арилахааргүй байна.

Гурав. Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлын тээвэрлэлт, тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэлд тавигдах шаардлага

3.1 Эмнэлгийн гаралтай аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх үйл ажиллагааг тусгай зөвшөөрөл бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллагаар гүйцэтгүүлнэ.

3.2 Нэгдсэн Үндэсний Байгууллагаас гаргасан аюултай хог хаягдлыг нийтийн эзэмшлийн замаар тээвэрлэхэд тавигдах (UN 3291) шаардлагын дагуу эмнэлгийн хог хаягдлыг тээвэрлэнэ.

3.3 Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэл нь замын хөдөлгөөнд оролцох шаардлага бүрэн хангасан, тусгай таних тэмдэгтэй, аюулгүй ажиллагааны заавар хангасан (Зураг 2), битүүмжлэгдсэн, тусгайлан тоноглогдсон, хөргүүртэй, Авто тээврийн асуудал эрхэлсэн байгууллагаас тухайн төрлийн аюултай ачаа тээвэрлэхэд ашиглаж болох тухай тодорхойлолттой зориулалтын тээврийн хэрэгсэл байна.

3.4 Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг цуглуулах чиглэл болон цагийн хуваарийг замын хөдөлгөөний хэв маяг, гудамж талбайн зохион байгуулалт, аюултай хог хаягдал цуглуулах байгууламж нь замын аль талд байрласан зэрэг хүчин зүйлсийг авч үзэн холбогдох мэргэжлийн байгууллагатай урьдчилан тохиролцож, тогтоосон зам /маршрут/-ын дагуу тээвэрлэнэ.

3.5 Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэгч байгууллага нь эрүүл мэндийн байгууллагатай гэрээ байгуулах бөгөөд үүсэж буй хог хаягдлын хэмжээ, улирлаас шалтгаалж тээвэрлэх давтамжийг гэрээнд тусгасан байна.

3.6 Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэж дууссаны дараа тухайн тээврийн хэрэгслийг аюулгүй, хоргүй, халдваргүй болгох арга хэмжээг авна.

3.7 Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэл дараах шаардлагыг хангана. Үүнд:

3.7.1 Жолоочийн кабин болон ачааны хэсэг хоорондоо тусгаарлагдсан байх;

3.7.2 Машины дотор тал нь цэвэрлэж халдваргүйжүүлэх боломжтой байх;

3.7.3 Тээвэрлэлтийн явцад болзошгүй аюул учирсан тохиолдолд хэрэглэх, хор уршгийг арилгах зориулалтын багаж, гал түймэр унтраах хэрэгсэл /галын хор, хүрз, шуудайтай элс, хувин г.м/;

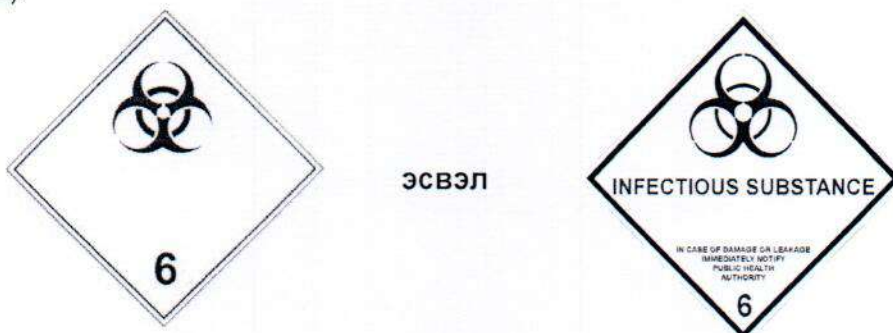
3.7.4 Шингэн зүйлс гоожиход авах арга хэмжээний заавар, цэвэрлэх хэрэгсэл, халдваргүйжүүлэгч бодис, хоосон нийлэг уут, бээлий, амны хаалт, шингээгч алчуур, хүрз зэрэг цэвэрлэгээний багаж;

3.7.5 Хор саармагжуулах бодис, уусмал, яаралтай тохиолдолд хэрэглэх засварын хэрэгсэл;

3.7.6 Машины хүндийн жин, дугуйны хэмжээнд тохирсон зогсоогч (механик тоормоз);

3.7.7 Цахилгаанаас хамааралгүй асдаг 2 ширхэг шар гэрэл зэрэг болно.

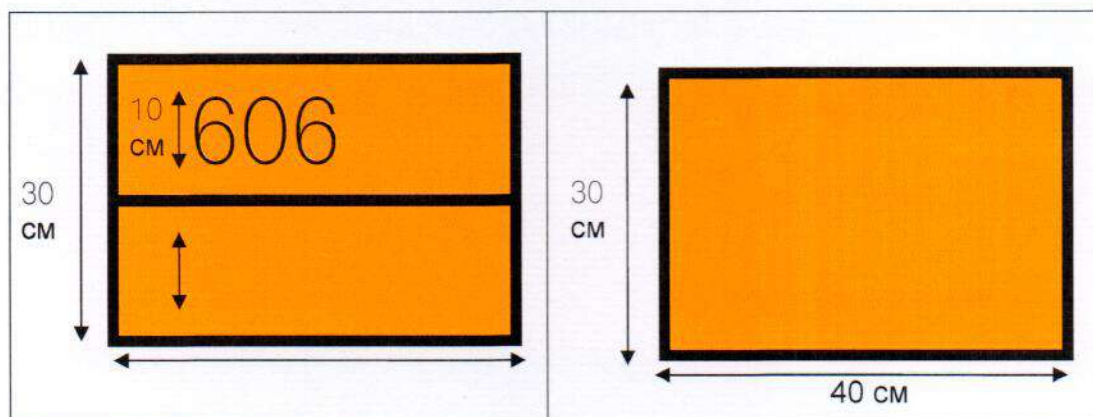
3.8. Тээврийн хэрэгслийн гадна талд 250 мм х 250 мм-ээс багагүй ромбо хэлбэрийн дүрстэй, ижил өнгийн давхар хүрээтэй (дотор талын хүрээний өргөн 12,5 мм байна) "Био аюултай" таних тэмдгийг тавьж, доод өнцөгт нь НҮБ-ын эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг илэрхийлсэн 25 мм-ийн өндөртэй 6 гэсэн тоог бичнэ. Тус таних тэмдгийн дотор талд "Халдвартай эд зүйл" гэсэн тэмдэглэгээ байрлуулж болно (Зураг 2).

Зураг 2. Тээврийн хэрэгслийн таних тэмдэг

3.9. Тээврийн хэрэгслийн урд болон ар талд галд тэсвэртэй материалаар хийгдсэн, улбар шар өнгөтэй 400 мм өргөн, 300 мм өндөр, 15 мм өргөнтэй хар өнгийн хүрээтэй анхааруулах тэмдгийг байрлуулна. Түүн дотор НҮБ-ын "аюул"-ыг илэрхийлсэн

606 болон 3291 дугаар бүхий тэмдэглэгээг 10 см-ын өндөр, 15 мм-ын өргөнтэйгөөр, хар өнгөөр бичнэ (Зураг 3). Тээврийн хэрэгслийн овор хэмжээнээс хамааран урд талын анхааруулах тэмдгийн өргөнийг 300 мм, өндрийг 120 мм, хүрээний өргөнийг 10 мм болгон багасгаж болно.

Зураг 3. Тээврийн хэрэгслийн анхааруулах тэмдэг

3.10. Жолооч тээвэрлэлтэд гарахын өмнө тээврийн хэрэгслийн шалгах хуудсыг бөглөж (Хүснэгт 3), тээвэрлэх үйл ажиллагаа дууссаны дараа жолооч эмнэлгийн хог хаягдлын нэгдсэн байгууламжид хүлээлгэн өгнө.

Хүснэгт 3. Тээврийн хэрэгслийн шалгах хуудас

А. Тээврийн хэрэгслийн техникийн шалгалт		Шалгасан (5 өдөр)				
		1	2	3	4	5
1.	Тоормос ажиллагаатай					
2.	Дугуйн хээ гүн, тод					
3.	Дугуйны хий хангалттай					
4.	Толь болон цонх цэвэр					
5.	Шил арчигч ажиллагаатай					
6.	Гэрэл болон мэдээллийн самбар ажиллагаатай					
7.	Тээврийн хэрэгслийн гадна талд гэмтэл байхгүй					
В. Хамгаалах хэрэгсэл						
8.	АВС Гал унтраагчтай, гал унтраагч ажилладаг					
9.	Анхны тусламжийн хайрцагтай					
10.	Асгарч, гэмтэхэд авах арга хэмжээний багаж хэрэгсэл бүрэн: Шингээгч материал, хүрз, 2 ш шар уут, халдваргүйжүүлэх бодис, бээлий					
11.	Аюулгүй ачиж, буулгах, тээвэрлэх хэрэгслүүд					
12.	Анхааруулах гурвалжин тэмдэг					
13.	Анхааруулах тэмдэг харагдахуйц тод, харагдахуйц байрлалтай					
С. Баримт бичиг						
14.	Жолоочийн үнэмлэхтэй					
15.	Хог хаягдлын хүлээлцэх бүртгэлийн маягт					
16.	Баглаа боодлын таних тэмдэг, тэмдэглэгээтэй					
17.	Эрсдэлийг бүртгэх хуудас					

Он сар болон гарын үсэг						
1 дэх өдөр: Он сар / Гарын үсэг						
2 дахь өдөр: Он сар / Гарын үсэг						
3 дахь өдөр: Он сар / Гарын үсэг						
4 дэх өдөр: Он сар / Гарын үсэг						
5 дахь өдөр: Он сар / Гарын үсэг						

Тусгай тэмдэглэгээ

Дөрөв. Тээвэрлэлтийн үеийн ажилтны аюулгүй байдал

4.1. Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэгч байгууллага нь тээвэрлэлт хийх жолоочийг сургалтад хамруулж аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа, аюултай ачаа тус бүрийн хор аюулын лавлах мэдээлэл, болзошгүй ослын үед ажиллах төлөвлөгөө, тээвэрлэх маршрут зэргийг танилцуулж гарын үсэг зуруулсан байна. Эдгээр баримт бичиг болон тээвэрлэлтийн гэрээ /ачаа дагалдах бичиг/, замын хуудсыг жолооч заавал биедээ авч явна.

4.2. Хог хаягдлыг тээвэрлэх явцад аюулгүй байдлыг хангах, болзошгүй аюул, эрсдэлээс сэргийлэх үүргийг тээвэрлэгч хүлээнэ.

4.3. Хог хаягдлын хайрцаг, сав нь гэмтэлтэй, авто тээврийн хэрэгсэл бүрэн бус, баримт бичиг зөрчилтэй байвал тээвэрлэлт хийхийг хориглоно.

4.4. Тээвэрлэх үйл ажиллагаа эрхэлж буй байгууллага ажилтнаа хувийн хамгаалах хувцас, хэрэгслээр хангаж, хэрэглээнд хяналт тавина.

4.5. Ажилтныг тархвар судлалын заалтаар болон сайн дурын үндсэн дээр В гепатитын эсрэг дархлаажуулалтад хамруулна.

4.6. Ажилтныг аюултай ачааг ачиж, буулгах, тээвэрлэхтэй холбогдсон аргачлал, арга зүйн чиглэлийн сургалтад тогтмол хамруулна.

4.7. Тээвэрлэгч нь гал унтраах хэрэгслийг ашиглах талаар мэдлэгтэй байх бөгөөд тээврийн хэрэгсэл дотор болон ойр орчимд тамхи татахыг хориглоно.

4.8. Тээвэрлэлтийн үед, ачиж, буулгах явцад ачаа унах, сав баглаа боодол гэмтэх, холилдохоос сэргийлж тэдгээрийг зөв байрлуулж, хөдөлгөөнгүй сайтар бэхэлсэн байна. Аюултай хог хаягдал бүхий баглаа боодол, уут сав, хайрцаг зэргийг нээж үзэхийг хориглоно.

4.9. Аюултай ачаатай авто тээврийн хэрэгслийг хот, суурин газарт зориулалтын бус гарааш, зогсоолд тавихыг хориглоно.

**Тав. Аюултай хог хаягдлын тээвэрлэлтийн явцад үүсэх
эрсдэлийн үеийн хариу арга хэмжээ**

5.1 Үүссэн нөхцөл байдлын эрсдэл, хор хөнөөлд тохирсон хариу арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2. Жолооч осол аваарын талаарх байгууллагын хог хаягдал, хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа хариуцсан ажилтанд маягтын дагуу (Хүснэгт 4) мэдээлнэ.

5.3. Ажилтан цусаар дамжих халдвар авах эрсдэлд өртсөн бол эрсдэлийг бууруулахын тулд өртөлтийн дараах сэргийлэлтийн арга хэмжээг халдвараас сэргийлэх арга хэмжээний зааврын дагуу хэрэгжүүлнэ.

5.4. Аюултай хог хаягдал тээвэрлэгч байгууллага нь осол гэмтлийг бүртгэн хор хохирол учруулсан шалтгааныг нь тогтоосон дүн шинжилгээ хийж хариу арга хэмжээ хэрэгжүүлж ажиллана.

5.5. Нийтийн эзэмшлийн зам талбайд аюултай хог хаягдал асгарч гоожсон болон осол гарсан тохиолдолд дараах үйл ажиллагааг хийж гүйцэтгэнэ. Үүнд:

5.5.1. Хог хаягдал унаж уутнаасаа асгарч гоожсон үед давхар уутанд хийж зам талбайг халдваргүйжүүлнэ. Сав нь гэмтсэн бол давхар саванд хийх эсвэл өөр саванд зөөн шилжүүлнэ.

5.5.2. Шингэн хог хаягдал бага хэмжээтэй гоожсон үед нэг удаагийн алчуур, самбай тавин халдваргүйжүүлэх бодисоор халдваргүйжүүлсний дараа шингээж авах ба их хэмжээтэй бол элс, хөрс эсвэл өөр материалд шингээн авч шар уутанд цуглуулна.

5.5.3. Хэрвээ эд зүйлс усны эх үүсвэр, шугам хоолойд орсон бол холбогдох байгууллагад мэдэгдэнэ.

5.5.4. Аюултай хог хаягдал шатсан тохиолдолд гал унтраагч ашиглан галыг түргэн унтраана, шатаагүй эд зүйлсийг галаас түргэн холдуулна. Шаардлагатай тохиолдолд галын тусламжийн дуудлага өгнө.

5.5.5. Химийн бодист хордох эрсдэл үүссэн үед эрсдэлийн мэдээллийг иргэдэд яаралтай өгч, эрсдэлтэй газраас хол байх санамж анхааруулга өгч Онцгой байдлын тусламжийн утсанд мэдээлж, хариу арга хэмжээ авна.

5.5.6. Шаардлагатай тохиолдолд аюултай хог хаягдлын тээвэрлэлтийн явцад үүссэн осол гэмтэл, эрсдэлт нөхцөлд мэргэжлийн байгууллагаар эрсдэлийн үнэлгээ хийлгэнэ.

5.6. Эрсдэлт нөхцөл байдал үүссэн үед ажиллаж байгаа ажилтан хамгаалах хувцас хэрэгсэл өмсөнө.

Хүснэгт 4. Аюултай хог хаягдлын эрсдэлийг бүртгэж мэдээлэх хуудас

№	Хугацаа /он, сар, өдөр, цаг, минут/	Тээврийн хэрэгслийн марк, дугаар	Жолоочийн овог нэр, утасны дугаар	Эрсдэл үүссэн газар	Эрсдэлийн тухай мэдээлэл	Авсан арга хэмжээ	Мэдээлсэн албан тушаалтан, албан газар	Эрсдэлийн үнэлгээний мэдээлэл	Бусад мэдээлэл	Эрсдэлийг бүртгэсэн хүний гарын үсэг
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										

---o0o---

Эрүүл мэндийн сайдын 2025 оны
05 сарын 01 өдрийн 09/173 дугаар
тушаалын гуравдугаар хавсралт

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДЛЫГ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ, УСТГАХ ЗААВАР

Нэг. Нийтлэг зүйл

1.1. Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг дахин боловсруулах, устгахдаа энэхүү зааврыг мөрдөнө. Аюултай хог хаягдлын устгахдаа байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл хамгийн бага түвшинд байх, зөвшөөрөгдсөн аргаар боловсруулалт, устгал хийнэ.

1.2. Хуванцар болон нийлэг материалаар хийгдсэн гялгар уут, сав, тариур зэрэг хог хаягдал, эмийн шил, сав зэргийг цуглуулан үйлдвэр, аж ахуйн нэгжид хоёрдогч түүхий эдээр өгч дахин ашиглуулах бол халдвартай хог хаягдлын ангилалд багтах хог хаягдлыг халдваргүйжүүлж аюулгүй болгож өгнө.

1.3. Эрүүл мэндийн байгууллага нь аюултай хог хаягдлыг боловсруулах устгах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг, тусгай зөвшөөрөлтэй төвлөрсөн байгууламжтай газар гэрээ байгуулан хог хаягдлаа устгуулна.

1.4. Аюултай хог хаягдал боловсруулах, устгах төвлөрсөн байгууламжгүй газарт аюултай хог хаягдлыг боловсруулах, устгах хэсгийн байгууламжийг байгуулан боловсруулалт, устгал хийнэ.

1.5. Хог хаягдал боловсруулах төвлөрсөн байгууламжгүй аймаг, сум, суурин газарт аюултай хог хаягдлыг боловсруулах устгах зөвшөөрөгдсөн аргаар боловсруулалт, устгал хийнэ.

1.6. Хэсгийн байгууламжид аюултай хог хаягдлыг боловсруулж, устгаж буй эрүүл мэндийн байгууллага нь аюултай хог хаягдлыг буталж жижиглэн овор хэмжээг багасгах, халдваргүйжүүлэх тоног төхөөрөмжтэй байна.

1.7. Хэсгийн байгууламж нь аюултай хог хаягдлын боловсруулалт, устгал хийх боломжтой өрөө тасалгаа, зам талбайтай, тоног төхөөрөмжүүдийг суурилуулах, ашиглах техникийн нөхцөлийг хангасан байна.

1.8. Хог хаягдал боловсруулах төвлөрсөн болон хэсгийн байгууламжгүй сум, тосгоны эрүүл мэндийн байгууллага нь аюултай хог хаягдлыг халдваргүйжүүлж, эмнэлгийн хогийн цэгт булж устгах нөхцөлөөр хангагдсан байна. Эсхүл байгууламж бүхий газартай гэрээ байгуулан устгуулна.

1.9. Хэсгийн байгууламжид устгах, боловсруулалт хийх боломжгүй аюултай хог хаягдлыг зөвшөөрөл бүхий төвлөрсөн байгууламжтай газарт устгуулна.

1.10. Эмийн, эсэд хортой нөлөөтэй, химийн хог хаягдлыг үйлдвэрлэгчийн зааврын дагуу зөвшөөрөл бүхий төвлөрсөн байгууламжид гэрээгээр устгуулна.

1.11. Аюултай хог хаягдлыг ил задгай, утааны шүүгчгүй зориулалтын биш зууханд, хүн амын суурьшлын бүс болон хогийн цэгт шатааж устгахыг хориглоно.

Хоёр. Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг боловсруулах, устгах нийтлэг аргууд

2.1. Халуун, өндөр даралттай уураар халдваргүйжүүлэх - Автоклав ашиглан өндөр даралтат эсвэл вакум халуун, чийгтэй уураар халдвартай, хурц үзүүр иртэй хог хаягдлыг халдваргүйжүүлнэ.

2.1.1. Автоклав тус бүрийн ажиллах зааврыг баримтална. Хог хаягдлыг автоклавт 121°C-ийн хэмд 20 минут, 134°C-ийн хэмд 10 минутын хугацаанд халдваргүйжүүлнэ.

2.1.2. Автоклавт "Ругех" халуунд тэсвэртэй шил, полипропилен (PP) болон полиэтилен (PE) гэх мэт халуунд тэсвэртэй хуванцар, ган төмрөөр хийгдсэн савыг хэрэглэнэ.

2.1.3. Нийлэг ууттай хог хаягдал, латекс, винил, цаас, хуванцар соруурын хошуу, өсгөврийн аяга зэргийг зориулалтын сав, сагсанд хийж автоклавт халдваргүйжүүлнэ.

2.1.4. Уусгагч, ууршигтгай, хлорт нэгдлүүд (HCL, цайруулах) буюу идэмхий химийн бодис (тухайлбал: фенол, гурван хлорт цууны хүчил, эфир, хлороформ), эсэд хортой нөлөөтэй хог хаягдал, түүгээр бохирдсон материал, цацраг идэвхт материал, зарим хуванцар, хүнд металлын хог хаягдлыг автоклавт хийхийг хориглоно.

2.2. Буталж, жижиглэн өндөр даралттай уураар халдваргүйжүүлэх – Хог хаягдлын бутлагчтай автоклав. Хог хаягдлыг буталж, өндөр даралттай халуун уураар халдваргүйжүүлэх горимтой.

2.2.1. Үйлдвэрлэгчийн зааврыг мөрдөнө. Тохирох хог хаягдлыг боловсруулна. Халдваргүйжүүлж бутлах төхөөрөмжид үйлдвэрлэгчийн зааварт заасан хог хаягдлыг хийнэ.

2.2.2. Нэг мөчлөгт халдваргүйжүүлж бутлах хог хаягдлын хэмжээг төхөөрөмжийн хүчин чадалд тохируулан тооцно.

2.2.3. Бутлах төхөөрөмжид зузаан ган, титан, металл эд зүйлс, сүлжмэл эдлэл, эмгэг, эмийн болон эсэд хортой, хүнд металл, цацраг идэвхт, химийн бодис зэрэг хог хаягдлыг хийхийг хориглоно.

2.3. Буталж, жижиглэн бичил долгионоор халдваргүйжүүлэх – Бичил долгион нь усыг богино хугацаанд халааж дулааны нөлөөгөөр халдваргүйжүүлдэг. Нэг мөчлөгийн хугацаа ойролцоогоор 20 минут орчим, тоног төхөөрөмж бүрийн үйлдвэрлэгчийн зааврыг баримтална. Хог хаягдлыг буталж, жижиглэсэн байх шаардлагатай байдаг.

2.4. Химийн бодисоор халдваргүйжүүлэх- Химийн бодисын халдваргүйжүүлэх нөлөөг ашиглах хог хаягдлыг халдваргүйжүүлнэ.

2.5. Агаарын шүүлтүүртэй, зориулалтын шатаах зууханд өндөр хэмд шатаах

2.5.1. Эрүүл мэндийн байгууллагын халдвартай, хурц иртэй, үзүүртэй, эмгэг, зарим төрлийн эмийн болон эсэд хортой хог хаягдлыг зориулалтын шатаах зууханд шатааж устгана.

2.5.2. Шатаах зуух тус бүрийн үйлдвэрлэгчийн зааврыг баримтлан ажиллуулна.

2.5.3. Шатаах зуух нь дараах шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

- Шатаах зуух нь газ, дизель түлшээр ажиллах боломжтой, түлшээр тасралтгүй хангах төхөөрөмжтэй, түлш нөөцлөх савтай, цагт 50 килограммаас доошгүй хог хаягдлыг шатаах хүчин чадалтай байна.

- Хоёр камертай байна. Камер бүр агаар болон түлшээр тасралтгүй хангах эх үүсвэрт холбогдсон байх бөгөөд агаар, дулааны автомат мэдрэгчтэй, анхдагч болон хоёрдогч камерын дулаан бууралтыг мэдрэгч нь дуут болон гэрлэн дохио өгөх төхөөрөмжтэй байна.

- Зуухны камерын дотор тал нь 1400 хэмд тэсвэртэй материалаар хийгдсэн, гадна талын гадаргуугийн халалт 50-55 хэмээс ихгүй байх шаардлагатай ба термометр суурилуулсан байна.

- Автомат тохируулгатай, хяналтын дэлгэцтэй байна. Агааржуулалтын автомат тохируулгатай байна.

2.5.4. Аюултай хог хаягдлыг шатааж устгаж байгаа байгууламжид гадны хүн орохыг хориглоно. Аюулгүй ажиллагааны заавар, ослын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөө, зааврыг нүдэнд ил харагдахуйцаар бичиж хананд байрлуулсан байна.

2.5.5. Шатаах зуухыг ажиллуулах ажилтан нь хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, аюулгүй ажиллагаа, хог хаягдлын менежментийн сургалтад хамрагдсан байна.

2.5.6. Ажилтан нүүрний хамгаалалт, дулаанд тэсвэртэй бээлий, ажлын гутал гэх мэт хувийн хамгаалах хувцас, хэрэгслээр бүрэн хангагдсан байх бөгөөд шаардлагатай хэрэгслийг зөв хэрэглэнэ.

2.5.7. Шатаах зуухны хэвийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж бүртгэл хөтлөн, хэвийн үйл ажиллагааны алдагдал гарсан тохиолдолд засвар үйлчилгээний хэсэгт цаг алдалгүй мэдэгдэнэ.

2.5.8. Шатаах зууханд хог хаягдлыг хийх, шатаах, үнсийг зайлуулах, ойр орчмыг цэвэр байлгах үүрэгтэй.

2.5.9. Зууханд хог хаягдлыг шатаах:

- Зууханд шатаах хог хаягдлын чийглэг 30 хувиас ихгүй, шатах материалын агууламж 60 хувиас их байна.

- Зуухны анхдагч камер дахь дулаан 850 хэмээс багагүй, хоёрдогч камер дахь дулаан 1100 хэмд хүрсэн нөхцөлд зууханд хог хийх системийг ажиллуулж, хогийг тохирох хэмжээгээр хийнэ.

- Хог хаягдлыг камер тус бүрд 2 секундээс доошгүй хугацаанд, бүрэн шатаж дуустал байлгана.

- Зуухны үнсийг тусгай зориулалтын тагтай саванд цуглуулж хадгалах бөгөөд зориулалтын ландфилд устгана.

- Зуухны бохирдлыг цэвэрлэхэд ашигласан бохир ус болон тортгийг зөвшөөрөгдөх хэмжээнд хүртэл саармагжуулсны дараа төвлөрсөн бохирын шугамд нийлүүлнэ.

- Шатаах зуухнаас ялгарч буй утаа, үнсэнд 3 сар тутамд чанарын хяналт хийнэ.

2.5.10. Хог хаягдлыг шатаахад дараах зүйлийг хориглоно. Үүнд:

- Зуухан дахь хог хаягдал бүрэн шатаагүй тохиолдолд нэмж хийхийг хориглоно.

- Шатаах зуухан дахь халуун зохих хэмжээнд хүрээгүй, агаар хөргөлтийн сэнс, дэлгэц, агаарын бохирдлын хяналтын систем доголдолтой эсвэл хэт халуун байх үед шатаах зууханд хог хаягдлыг хийж болохгүй.

- Даралтат сав, ихээхэн хэмжээний химийн бодис, урвалж, мөнгөний давс, фото химийн болон цацраг идэвхт бодис, мөнгөн ус, кадми агуулсан хэрэгсэл, дэлбэрэх аюултай зүйлс, хлор бүхий химийн бодис бүхий зүйлсийг шатааж устгахыг хориглоно.

2.5.11. Агаарын бохирдлын хяналтын систем суурилагагүй шатаах зуух ашиглахыг хориглоно.

2.6. Капсулдах арга - Эмийн болон эсэд хортой хог хаягдлыг төмөр саванд 50 хувь хүртэл хортой эмийг, 15:15:5 харьцаатайгаар цемент, шохой, усыг сайтар хольж дүүргэн савны тагийг гагнаж лацдан 7-28 өдрийн дараа газарт булж, дээрээс нь шингэн нэвчихгүй шавар давхарга хийнэ.

2.7. Ландфилл - Байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүйгээр газарт булшилж, хадгалах байгууламжийг хэлнэ.

Гурав. Аюултай хог хаягдлыг боловсруулах, устгах

3.1. Халдвартай хог хаягдлыг боловсруулах, устгах

3.1.1. Халдваргүйжүүлж, хатуу хог хаягдлыг бутлан ландфиллийн аргаар булах эсхүл агаарын шүүлтүүртэй, зориулалтын шатаах зууханд өндөр хэмд шатааж устгана.

3.1.2. Хог хаягдлыг автоклавт өндөр даралттай уур эсвэл бичил долгионы аргаар халдваргүйжүүлж халдварын эрсдэлгүй болгосны дараа ландфиллийн аргаар булж устгана.

3.1.3. Зориулалтын шатаах зууханд өндөр хэмд шатааж устгаж байгаа бол халдваргүйжүүлэлт хийх шаардлагагүй шууд шатааж устгана.

3.1.4. Био аюулгүй ажиллагааны 2-4 дүгээр зэрэглэлийн лабораториос үүсэх амьд үүсгэгч агуулсан өсгөөр, тэжээлт орчин, олон улсын эрүүл мэндийн дүрмээр зохицуулагддаг халдварт өвчний үед үүссэн хог хаягдлыг үүссэн цэгт нь автоклавт халдваргүйжүүлсний дараа хог хаягдлыг түр хадгалах байр руу шилжүүлнэ.

3.1.5. Аюултай хог хаягдлыг боловсруулах, устгах төвлөрсөн байгууламжтай газарт 3.1.4-т зааснаас бусад халдвартай хог хаягдлыг халдваргүйжүүлэлт хийх шаардлагагүй шууд илгээнэ.

3.1.6. Халдвартай шингэн хог хаягдлыг боловсруулах, устгах

- Лабораториос гарч буй цус, сийвэн, нугасны ус, шээс, өтгөн гэх мэт биологийн шингэнийг урьдчилан халдваргүйжүүлэхгүйгээр бохирын шугам буюу шаардлага хангасан бохирын цооногт хийнэ.

- Идэвхтэй хэлбэрийн сүрьеэтэй өвчтөний цэрийг тусад нь тагтай саванд цуглуулна. Өндөр даралттай уур эсхүл химийн аргаар халдваргүйжүүлсний дараа халдвартай хог хаягдлын адил устгана.

- Савлагаатай цус, цусан бүтээгдэхүүнийг халдвартай хог хаягдлын нэгэн адил устгана. Бүтээгдэхүүний сав баглааг задалж устгах шаардлагагүй.

3.1.7. Вакцин, био бэлдмэлийг боловсруулах, устгах

- Хадгалалтын хугацаа дууссан, задалснаас хойш ашиглах боломжгүй болсон үлдэгдэл вакцин, био бэлдмэлийг халдвартай хог хаягдал цуглуулах зориулалтын уут, ампултай вакцины үлдэгдэл, ампулыг аюулгүй хайрцагт цуглуулан түр хадгалах байр руу илгээнэ.

- Вакцин био бэлдмэлийг автоклавт халдваргүйжүүлж устгана. Шатаах арга ашиглаж байгаа бол шууд шатааж устгана.
- Вакцины савлагааг задлан халдваргүйжүүлэх уусмалд хийхийг хориглоно.
- Устгасан вакцин био бэлдмэлийн хүн тун, тоо хэмжээг "Вакцин, био бэлдмэлийн зарцуулалтын маягт"-д бүртгэнэ.
- Их хэмжээгээр устгах тохиолдолд вакцин био бэлдмэлийн нэр, тоо хэмжээ, хүн/тун, цувралын дугаар, устгалын шалтгаан, устгасан арга, устгал хийсэн бүрэлдэхүүн зэрэг мэдээллийг тусгасан тэмдэглэл үйлдэнэ.

3.2. Хурц үзүүр, иртэй хог хаягдлыг боловсруулах, устгах

3.2.1. Халдвартай хог хаягдлын нэгэн адил агаарын шүүлтүүртэй, зориулалтын шатаах зууханд өндөр хэмд шатааж устгах эсхүл автоклав, бичил долгионоор халдваргүйжүүлж, буталж ландфиллдэж устгана.

3.2.2. Халдваргүйжүүлсний дараа тусад нь цуглуулан хоёрдогч түүхий эд болгон өөр зориулалтаар ашиглаж болно.

3.3. Эмгэг хог хаягдлыг устгах

3.3.1. Төвлөрсөн байгууламжид агаарын шүүлтүүртэй, зориулалтын шатаах зууханд өндөр хэмд шатааж устгах эсхүл халдварын эрсдэлгүй бол орон нутагт эхэсийн нүхэнд хийнэ.

3.3.2. Халдварын эрсдэлгүй эмгэг хог хаягдлыг эхэсийн нүхэнд хийж устгаж байгаа бол газрын хөрсөнд задрах хугацааг удаашруулах тул гадуур нь уут, сав ашиглахгүй, ямар нэгэн халдваргүйжүүлэх бодис хийх шаардлагагүй.

3.3.3. Зоонозын халдварын үед судалгаа, шинжилгээнээс үлдсэн мал амьтны сэг зэмийг өндөр хэмд шатааж эсхүл булж устгана. Боом, үр үүсгэдэг нянгаар үүсгэгдсэн халдварын үед үүсэх эмгэг хог хаягдлыг булж устгахыг хориглоно.

3.3.4. Аймаг, орон нутгийн зоонозын өвчин судлалын төвүүд нь төвлөрсөн байгууламж байхгүй, зориулалтын шатаах зуухгүй бол тандалт, оношилгоо, судалгаа шинжилгээний явцад үүссэн эмгэг хог хаягдлыг булшлах нүхтэй байна.

3.3.5. Булшлах нүх нь тус зааврын 4 дүгээр зүйлийн 4.2 дахь хэсэгт заасан "Эхэсийн нүхэнд тавигдах шаардлага"-ыг хангасан байна.

3.3.6. Булшлах нүх нь усны сан, усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрийн энгийн хамгаалалтын бүсээс гадагш 2 км-ээс доошгүй зайтай байна. Булшилсан газарт "АНХААР" гэсэн анхааруулга тэмдэг байршуулж, газрын нэр болон байршлыг газар зүйн байршил тогтоогч багажаар (GPS) тэмдэглэнэ.

3.3.7. Тандалт, судалгаа, шинжилгээнээс үлдсэн мал, амьтны сэг зэмийг автоклав, бичил долгион болон халдваргүйжүүлэх уусмалаар халдваргүйжүүлэхийг хориглоно.

3.4. Эмийн болон эсэд хортой хог хаягдлыг боловсруулах, устгах

3.4.1. Агаарын шүүлтүүртэй, зориулалтын шатаах зууханд өндөр хэмд шатааж устгах, үнсийг ландфилдэх эсхүл капсулдах аргаар устгана.

3.4.2. Хадгалалтын хугацаа дууссан, тээвэрлэлтийн явцад сав баглаа, боодол гэмтсэн, хэрэглээний шаардлага хангахгүй болсон эмийн болон эсэд хортой хог хаягдлыг тухайн орон нутагт боловсруулах, устгах боломжгүй тохиолдолд үйлдвэрлэгч, ханган нийлүүлэгч, хандивлагчид эргүүлэн буцаана. Буцаан татан авалт хийсэн

дотоодын үйлдвэрлэгч, ханган нийлүүлэгч, хандивлагч нар өөрсдийн зардлаар эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг боловсруулах төвлөрсөн байгууламжид өгч устгуулна.

3.4.3. Хортой эмийг шууд газарт булах, бохир усны шугам хоолойд хийх, тун шилийг бяцлах, автоклавдахыг хориглоно.

3.4.4. Хоргүй эмийн бодис тухайлбал, витамин, давс, глюкозын уусмал, нүдний дусаалга гэх мэтийг бохирын шугамд асгаж болно.

3.4.5. Зориулалтын шатаах зуухгүй бол хортой эмийг капсулдах аргаар устгана. Капсулдах арга - Төмөр саванд 50 хувь хүртэл хортой эмийг, 15:15:5 харьцаатайгаар цемент, шохой, усыг сайтар хольж дүүргэн савны тагийг гагнаж лацдан 7-28 өдрийн дараа газарт булж, дээрээс нь шингэн нэвчихгүй шавар давхарга хийнэ.

3.5. Химийн бодисын хог хаягдлыг устгах

3.5.1. Хог хаягдлаас хамаарч өөр өөр устгах арга ашиглана. Шингэн химийн хог хаягдлыг саармагжуулж, хоргүйжүүлнэ. Төвлөрсөн байгууламж руу тээвэрлэж устгал хийлгэнэ.

3.5.2. Рентген зураг авахад ашиглаж байгаа тодруулагч болон бэхжүүлэгч уусмалыг шууд бохирын шугамд хийхийг хориглоно. Тусад нь цуглуулж ханган нийлүүлэгч рүү буцаана.

3.5.3. Халдваргүйжүүлэх, ариутгах зэрэг химийн бодисыг хоргүйжүүлж, саармагжуулж устгана. Бодис тус бүрийн устгах зааврыг баримтална.

Дөрөв. Эхэсийн нүхэнд тавигдах шаардлага, ашиглах заавар

4.1. Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг боловсруулах байгууламж байхгүй газарт буюу хөдөө орон нутагт мэс ажилбар, задлан шинжилгээний явцад гарсан биеийн хэсэг, тайрсан эд эрхтэн, хавдрын ургацаг, эхэс, зулбадас, хүн, амьтны цогцос, эдийн шинжилгээний лааны тосон цутгамал зэргийг эхэсийн нүхэнд хийнэ.

4.2. Эхэсийн нүхэнд дараах шаардлага тавигдана. Үүнд:

4.2.1. Эхэсийн нүх нь ашиглалтын явцад ил задгай болон гүний усны эх үүсвэр, хөрс агаарыг бохирдуулахгүй байх нөхцөлийг хангасан байна.

4.2.2. Усны эх, ундарга, нөөцийг бохирдохоос хамгаалах зорилгоор үерт автахааргүй, хөрсний элэгдэлгүй газарт газрын гүний уснаас 2 м-ээс дээш түвшинд байрлана.

4.2.3. Эмнэлгийн хашаан дотор, эмнэлгийн барилгаас 5-15 метр, ус түгээх цэгийн байрнаас 20 метр, өрөмдмөл худгаас 150-250 метр, голын эргээс 200-250 метрээс багагүй зайд, тухайн газар нутгийн зонхилох салхины чиглэлийн доод талд байрлана.

4.2.4. Эмнэлгийн хашаанд байрлуулах боломжгүй тохиолдолд эхэсийн нүхэнд тавигдах шаардлагыг хангасан газрыг мэргэжлийн байгууллагатай зөвшилцөж сонгоно. Тээврийн хэрэгсэл чөлөөтэй нэвтрэх зам талбайгаар хангагдсан байна.

4.2.5. Мал амьтан, гадны хүн орохооргүй, хашаа хамгаалалттай, битүүмжлэл сайтай, цоожтой, хаягжуулсан байна.

4.2.6. Эхэсийн нүхний хэмжээг тухайн эмнэлгийн төрөлтийн тоо, хөрсний нэвчүүлэх чадвараас хамаарч сонгох бөгөөд эхэсийн нүх нь 1 метрээс багагүй диаметртай, 2 метрээс доошгүй гүн байна.

4.2.7. Нүхний хажуу ханыг шавар эсвэл цементийн зуурмагаар 10 см-ийн зузаан доторлож, тэгшлэх бөгөөд ёроолыг бүрэхгүйгээр хэвээр нь үлдээнэ.

4.2.8. Эмгэг хог хаягдлын хаталтыг түргэтгэх үүднээс нүхний ёроолд 40-80 мм-ийн диаметр бүхий чулуугаар 0,1 метрийн өндөртэй үе хийж, дараагаар нь 20-40 мм-ийн диаметр бүхий хайрга чулуугаар 0,4 метрийн өндөртэй үе хийнэ.

4.2.9. Нүхний амсар дээр шургааг, төмөр эсвэл төмөр бетон зэргийг дамнуулан тавьж, эргэн тойронд 100 см-ийн радиустай цементэн зуурмагаар бетондож, нүхний гол хэсэгт 20-40 см-ийн радиустай битүүмжлэл сайтай, гадагш нээгддэг бариул бүхий төмөр таг суурилуулах бөгөөд таглааг байнга хаалттай байлгаж цоожилно.

4.2.10. Орон нутгийн салбарын хяналтын газар, тухайн эрүүл мэндийн байгууллагын халдварын сэргийлэлт, хяналтын алба/баг нь шинээр хийх эхэсийн нүхэнд явцын хяналт тавьж, ашиглалтад орсны дараа хүлээн авч баримтжуулна.

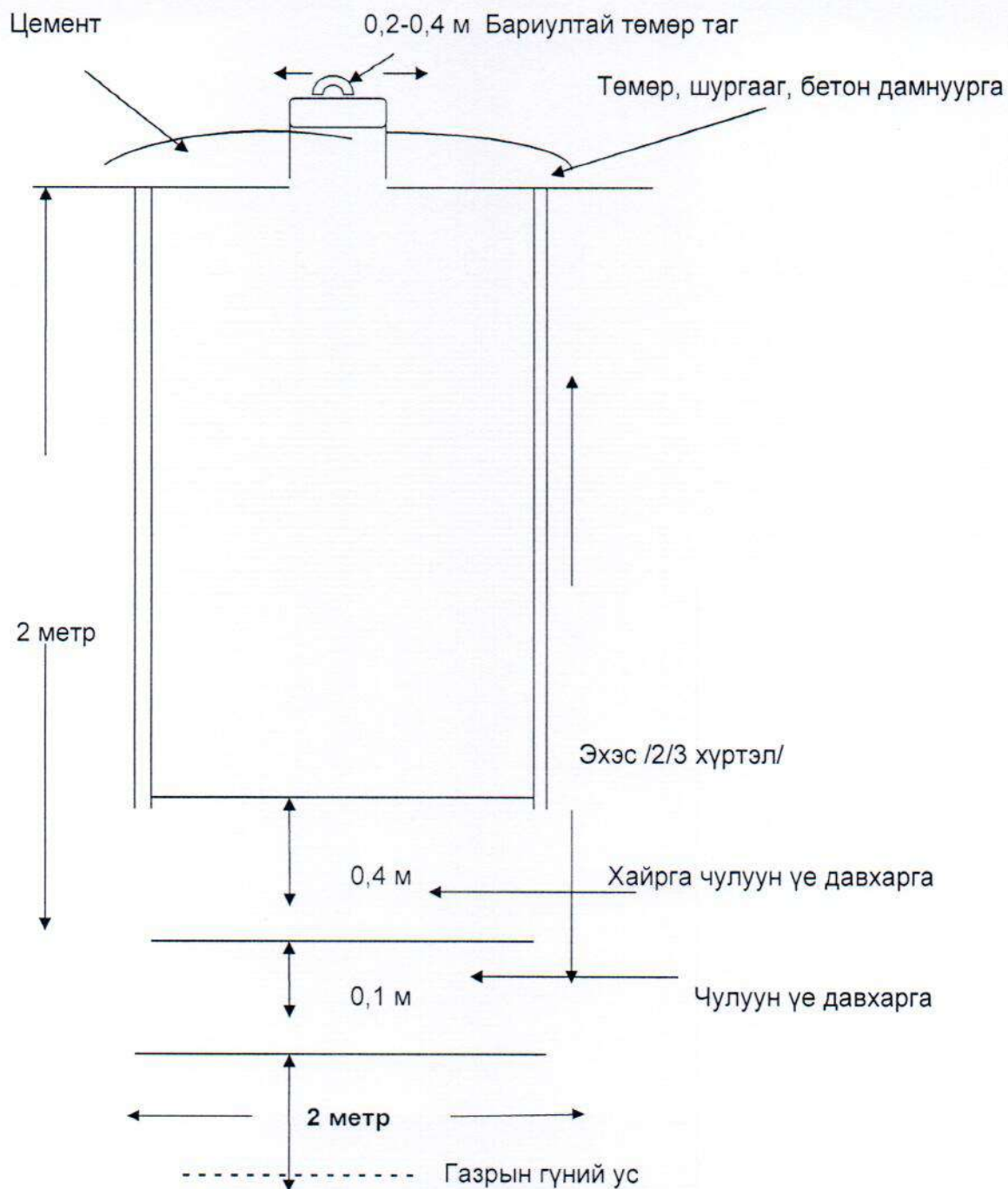
4.2.11. Эхэсийн нүхэнд эмгэг хог хаягдлаас бусад зүйлийг хийж болохгүй.

4.2.12. Хлор агуулсан химийн бодис нь хөрсний хүчиллэг /рН/ орчныг нэмэгдүүлснээр эмгэг хог хаягдлын задралыг удаашруулдаг тул эмгэг хог хаягдал болон эхэсийн нүхэнд халдваргүйжүүлэлт хийхгүй. Эхэсийн нүхнээс гарах үнэрийг дарах зорилгоор нүүрс, үнс хийж болно.

4.2.13. Эмгэг хог хаягдлыг эхэсийн нүхэнд хаяхдаа гялгар уутгүйгээр нүхэнд шууд хийнэ.

4.2.14. Эхэсийн нүхний амсраас доош 0,5 метр хүртэл дүүрэхэд модны нүүрсээр бүрхэж, хөрсөөр дүүргэн битүүмжлэн булна. Нунтаг үнс хэрэглэж болохгүй.

4.2.15. Эхэсийн нүхэнд дэх эмгэг хог хаягдлын бүрэн задрал явагдах хугацаа нь тухайн орон нутгийн цаг агаарын байдлаас шалтгаалах бөгөөд эхэсийн нүхийг битүүмжилснээс хойш доод тал нь 2 жил дахин ашиглахгүй.

Зураг. Эхэсийн нүхний бүдүүвч зураг

Хүснэгт 1. Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг дахин боловсруулах, устгах аргууд

Ангилал	Халдвартай	Зүү хурц үзүүртэй иртэй	Эмгэг	Эмийн	Эсэд хортой	Химийн	Цацраг идэвхит
Хяналттай 2 камертай шатаах зуух	✓	✓	✓	✓	✓	Бага хэмжээ	Бага хэмжээ
Химийн халдваргүйжүүлэлт	Бага хэмжээ	✓	×	×	×	×	×
Автоклав	✓	✓	×	×	×	×	×
Бичил долгион	✓	✓	×	×	×	×	×
Капсулдах	×	✓	×	✓	×	×	×
Ландфилл	×	×	×	Бага хэмжээ	Капсулд-саны дараа	Капсулд-саны дараа	×
Бохирын шугамд хийх	Зөвхөн шээс, өтгөн	×	×	×	×	Бага хэмжээ	Бага хэмжээ
Бусад аргууд	-			Ханган нийлүүлэгчид буцаах	Ханган нийлүүлэгчид буцаах	Ханган нийлүүлэгчид буцаах	Ханган нийлүүлэгчид буцаах

Эх сурвалж: Healthcare or Medical Waste Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and Their Disposal